

TÍNH TOÁN TFP CỦA VIỆT NAM GIAI ĐOẠN 2011-2013

NGUYỄN ANH TUẤN

Trung tâm Năng suất Việt Nam

Năng suất yếu tố tổng hợp (TFP) là chỉ số phản ánh kết quả sản xuất mang lại nhờ tác động của khoa học và công nghệ. Trong giai đoạn 2011-2013, có nhiều ý kiến khác nhau về đóng góp của TFP đối với nền kinh tế Việt Nam. Để đưa ra được con số chính xác, tác giả đã thực hiện tính toán dựa trên các cơ sở khoa học và thực tiễn.

Bài viết dưới đây trình bày về phương pháp tính toán TFP, từ đó đưa ra con số đóng góp của TFP vào tăng trưởng GDP của nước ta giai đoạn 2011-2013.

Phương pháp tính tốc độ tăng TFP

TFP là chỉ số phản ánh kết quả sản xuất mang lại do nâng cao hiệu quả sử dụng “vốn” và “lao động” nhờ tác động của các yếu tố như đổi mới công nghệ, hợp lý hoá quá trình sản xuất/cung cấp dịch vụ, cải tiến phương pháp quản lý, nâng cao trình độ, kỹ năng làm việc của người lao động... Để tính toán đóng góp của TFP vào tăng trưởng GDP, Tổ chức Năng suất châu Á (APO) và thế giới nói chung đang áp dụng công thức sau:

$$g(TFP_t) = g(Y_t) - \alpha \cdot g(K_t) - \beta \cdot g(L_t)$$

Trong đó: $g(Y_t)$ là tốc độ tăng GDP; $g(K_t)$: tốc độ tăng vốn (tài sản cố định); $g(L_t)$: tốc độ tăng của lao động; α là hệ số đóng góp của vốn; β là hệ số đóng góp của lao động ($\alpha + \beta = 1$).

Theo công thức trên, các số liệu cần có để tính toán gồm: tốc độ tăng của GDP; tốc độ tăng của tài sản cố định; tốc độ tăng của lao động; và các hệ số α , β . Số liệu tốc độ tăng GDP và tốc độ tăng lao động được lấy từ Niên giám thống kê hàng năm của Tổng cục Thống kê, do đó, vấn đề đặt ra là cần tính tốc độ tăng trưởng của tài sản cố định, α và β .

Tính tốc độ tăng của tài sản cố định

Số liệu để tính tốc độ tăng của vốn hoặc tài sản cố định không có sẵn và cũng không thể tổng hợp trực tiếp từ các đơn vị, các ngành để được con số tổng cộng chung toàn nền kinh tế. Số liệu này được tính theo phương pháp gián tiếp bằng cách cộng dồn phần còn lại của giá trị tài sản cố định mới tăng hàng năm sau khi đã trừ đi phần khấu hao, để được giá trị tài sản cố định của năm liền kề với năm đầu tiên trong giai đoạn nghiên cứu. Sau đó, lần lượt tính giá

trị tài sản cố định có đến các năm nghiên cứu bằng cách lấy giá trị tài sản đầu năm trừ đi giá trị tài sản cố định khấu hao từng năm và cộng thêm phần giá trị tài sản mới tăng trong năm.

Khi có được giá trị tài sản cố định đầu năm và giá trị tài sản cố định cuối năm sẽ tính được giá trị tài sản cố định bình quân trong năm, bằng cách cộng giá trị tài sản cố định đầu năm với giá trị tài sản cố định cuối năm rồi chia cho 2. Chia giá trị tài sản bình quân của các năm liên tiếp sẽ tính được tốc độ phát triển, tốc độ tăng tài sản cố định các năm và bình quân của từng giai đoạn.

Tính các hệ số đóng góp β và α

Hệ số đóng góp của lao động β = thu nhập của người lao động/giá trị tăng thêm. Số liệu về thu nhập của người lao động và giá trị tăng thêm theo giá cơ bản được lấy từ các Bảng cân đối liên ngành (I/O) của Tổng cục Thống kê. Sau khi tính được β sẽ suy ra hệ số đóng góp của vốn $\alpha = 1 - \beta$.

Kết quả tính đóng góp của TFP vào tăng trưởng GDP giai đoạn 2011-2013

Số liệu về tốc độ tăng GDP và tốc độ tăng lao động được lấy từ Niên giám thống kê hàng năm, riêng số liệu của năm 2013 là số ước tính do Tổng cục Thống kê công

Năm	Tốc độ tăng GDP	Tốc độ tăng lao động
2011	6,24	2,658
2012	5,25	2,675
2013 (ước tính)	5,42	1,360

bổ ngày 23.12.2013 như sau:

Kết quả tính tốc độ tăng tài sản cố định

Áp dụng phương pháp xử lý số liệu nêu trên, tốc độ tăng của tài sản cố định 2011-2013 tính được như sau:

Năm	Giá trị tài sản cố định bình quân	Tốc độ tăng tài sản cố định
2010	4.224.941,93	
2011	4.616.093,86	9,258
2012	4.950.191,28	7,238
2013 (ước tính)	5.285.668,84	6,777

Ghi chú:

- Tốc độ tăng tài sản cố định được tính theo số liệu về Tích lũy tài sản cố định trong Niên giám thống kê hàng năm.
- Giá trị tích lũy tài sản cố định từ năm 1995 đến 2011 là số liệu chính thức trong Niên giám thống kê. Số liệu năm 2012 là số liệu sơ bộ trong Niên giám thống kê, năm 2013 là số liệu ước tính do Tổng cục Thống kê cung cấp.

Kết quả tính các hệ số đóng góp β và α

Áp dụng công thức tính β nêu trên và sử dụng số liệu Bảng I/O của Việt Nam năm 2007 (trang 397) ta được kết quả tính β như sau:

$$\beta = 556.075.819/981.614.224 = 0,56649 (\sim 0,57) \rightarrow \alpha = 1 - 0,57 = 0,43.$$

Từ các số liệu trên, tính được tốc độ tăng TFP và đóng góp của TFP vào tăng trưởng GDP giai đoạn 2011-2013 như sau:

Năm	GDP	Tốc độ tăng tài sản cố định	Tốc độ tăng lao động	Đóng góp của vốn	Đóng góp của lao động	Tốc độ tăng TFP	Tỷ lệ đóng góp của các yếu tố (%)		
							Vốn	Lao động	TFP
2011	6,24	9,258	2,658	3,981	1,515	0,744	63,80	24,28	11,92
2012	5,25	7,238	2,675	3,112	1,525	0,613	59,28	29,04	11,68
2013	5,42	6,777	1,360	2,914	0,775	1,730	53,77	14,30	31,93
Giai đoạn 2011-2013	5,64	7,752	2,229	3,333	1,271	1,032	59,15	22,54	18,31

Ghi chú:

- Hệ số đóng góp của vốn và lao động được áp dụng theo kết quả tính toán theo sự thống nhất với Vụ Hệ thống Tài khoản quốc gia - Tổng cục Thống kê (theo đó $\alpha = 0,43$, $\beta = 0,57$), vì vậy đóng góp của TFP vào GDP bị giảm xuống so với áp dụng hệ số $\alpha = 0,4$, $\beta = 0,6$.
- Số liệu để tính toán cho năm 2013 là số liệu ước tính do Tổng cục Thống kê công bố và cập nhật trên trang thông tin điện tử gso.gov.vn ngày 23.12.2013 (<http://www.gso.gov.vn/default.aspx?tabid=403&idmid=2&ItemID=14769>).
- Tốc độ tăng trung bình của giai đoạn được tính từ trung bình nhân của tốc độ phát triển. Tốc độ phát triển $= Y_t/Y_{t-1}$, tốc độ tăng (%) $= \text{Tốc độ phát triển} (\%) - 100$.

Một số nhận xét về kết quả tính toán

- Số liệu năm 2011 và 2012 cho thấy tốc độ tăng của TFP và đóng góp của tăng TFP vào tăng trưởng kinh tế là tương tự nhau (tốc độ tăng TFP vào khoảng 0,7 và 0,6%, đóng góp của TFP vào tăng trưởng GDP tương

ứng là 11,92 và 11,68%). Riêng năm 2013, tốc độ tăng TFP tăng lên đáng kể và theo đó đóng góp của TFP vào GDP tăng lên khá cao (gần 32%), dẫn đến đóng góp của tăng TFP vào tăng GDP của cả giai đoạn đạt 18,3%.

- Năm 2013, mặc dù tốc độ tăng vốn đã giảm, tốc độ tăng lao động giảm đi đáng kể (bằng một nửa của năm 2012), nhưng vẫn duy trì được tốc độ tăng trưởng GDP ổn định so với các năm trước. Điều này có thể do các yếu tố về chất lượng tăng trưởng đã phát huy tác dụng: vốn đầu tư đã phát huy hiệu quả hơn; chuyển dịch kinh tế vào những khu vực tạo giá trị gia tăng cao hơn; doanh nghiệp đã tập trung vào các khía cạnh hiệu quả như cải tiến kỹ thuật - công nghệ, hợp lý hoá quá trình sản xuất/ cung cấp dịch vụ, cải tiến phương pháp quản lý, nâng cao trình độ, kỹ năng làm việc của người lao động... chứ không chỉ tập trung vào tăng cường vốn và lao động như những năm trước.

- Việc đánh giá đóng góp của TFP vào tăng trưởng GDP cần được xem xét trong cả một giai đoạn ít nhất 2-3 năm, vì các yếu tố đóng góp vào tăng trưởng GDP tăng giảm trong một năm thường có độ trễ nhất định để tác động tới kết quả đóng góp chung.

- Kết quả tính toán đóng góp của TFP vào tăng trưởng GDP năm 2013 trong bài báo này có sự chênh lệch so với số liệu do ông Nguyễn Bích Lâm - Tổng cục trưởng Tổng cục Thống kê trả lời báo chí ngày 23.12.2013: “Mức đóng góp của vốn và lao động vào GDP là lớn, riêng trong năm 2013 lần lượt là 55,79% và 17,12%. Chính vì vậy, đóng góp của tất cả những yếu tố còn lại về khoa học và công nghệ, thể chế, quản lý rất thấp. Điều này cũng phản ánh chất lượng tăng trưởng chưa cao” (<http://dantri.com.vn/kinh-doanh/tang-truong-gdp-viet-nam-chua-ben-vung-818948.htm>). Trong phát biểu này cho thấy, đóng góp của TFP vào tăng trưởng GDP năm 2013 theo Tổng cục Thống kê là 27,09%. Sở dĩ có sự khác biệt này là do có sự khác nhau trong cách tính khấu hao tài sản của nền kinh tế, từ đó dẫn đến xác định mức đóng góp của TFP là khác nhau.

Kiến nghị

Việc tính toán đóng góp của TFP vào tăng trưởng GDP cần được tiếp tục đầu tư nghiên cứu để cải tiến phương pháp xử lý tài sản cố định theo cách tính của các nước tiên tiến, trong đó tài sản cố định được chia thành 10 nhóm tài sản khác nhau và tính theo giá trị của tài sản được đưa vào hoạt động sản xuất. Để làm được điều đó, cần có cơ chế hỗ trợ về mặt tài chính để duy trì nhóm công tác về tính toán đóng góp TFP vào tăng trưởng GDP giữa các đơn vị của Bộ Khoa học và Công nghệ và các đơn vị liên quan của Tổng cục Thống kê ■